

Ιστορία

της Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα: *Το 'παράδειγμα' των Φιλοσοφικών Σχολών*

Ενότητα: Η στάση της Φιλοσοφικής σχολής Θεσσαλονίκης
απέναντι στις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις

Βασίλειος Φούκας
Φιλοσοφίας Παιδαγωγικής

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Η στάση της Φιλοσοφικής Σχολής Θεσσαλονίκης στις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις

Εισηγήτριες:

Άννα Γκιώργκη

Μαντλένα Θεοδωρίδου

Σεμινάριο 13ο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- Ο όρος εκπαιδευτική μεταρρύθμιση συναντάται στην ελληνική εκπαίδευση στα νομοσχέδια του 1899, που συντάχθηκαν από τον τότε Υπουργό Παιδείας, Α. Ευταξία.
- Σημαντικότερη θέση κατέχει στην ιστορία της εκπαίδευσης η γλωσσοεκπαιδευτική μεταρρύθμιση, η οποία αποτέλεσε κύριο αίτημα των δημοτικιστών του Εκπαιδευτικού Ομίλου όταν κυβερνούσε ο Ελευθέριος Βενιζέλος (1910-1920 και 1928-1932).
- Στα τέλη της δεκαετίας του 1950 και στις αρχές του 1960 ο στόχος της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης ταυτίστηκε με την πραγματοποίηση του εκπαιδευτικού εκσυγχρονισμού οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμιστικές προσπάθειες του Παπανδρέου το 1964 παρουσιάζονταν ως εθνική υπόθεση και η λήψη ριζοσπαστικών μέτρων στο χώρο της εκπαίδευσης υπαγορευόταν κυρίως από την επιδιωκόμενη οικονομική και πολιτική εξέλιξη της χώρας.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

- Μετά τον εμφύλιο πόλεμο η χώρα βρέθηκε αντιμέτωπη με πολλά προβλήματα στις υποδομές, στην παραγωγή, στους θεσμούς και στην εκπαίδευση.
- Τα προβλήματα που προκάλεσαν η κατοχή και ο εμφύλιος στην εκπαίδευση, άρχισαν να αντιμετωπίζονται αργά και μη ικανοποιητικά, καθώς αναλαμβάνονται κάποιες, πρωτοβουλίες το 1951 και 1952 από το Υπουργείο Παιδείας.
- Με την έναρξη της μετεμφυλιακής περιόδου (1950-1952), καταγράφονται ξανά δύο αντίπαλα εκπαιδευτικά ρεύματα:

α) το παραδοσιακό εκπαιδευτικό ρεύμα με εκφραστή τον Κωνσταντίνο Γεωργούλη

β) το συγχρονιστικό εκπαιδευτικό ρεύμα με εκφραστή τον Ευάγγελο Παπανούτσο

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

- Από το φθινόπωρο του 1952 την κυβέρνηση σχηματίζει ο πρώην στρατάρχης Αλέξανδρος Παπάγος, ο οποίος δεν έδωσε συνέχεια στις εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες του 1951 και 1952 ούτε έθεσε στις προτεραιότητές της το εκπαιδευτικό ζήτημα της χώρας.
- Η μετάβαση από την κυβέρνηση του Παπάγου στην Εθνική Ριζοσπαστική Ένωση (ΕΡΕ) του Καραμανλή επέφερε την διαφοροποίηση της προσέγγισης στα εκπαιδευτικά ζητήματα αποδίδοντας βαρύτητα στις ανάγκες της αναπτυσσόμενης οικονομίας, με έμφαση στην τεχνικοεπαγγελματική εκπαίδευση.
- Οι απόψεις για ανάπτυξη της τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης, με σκοπό την οικονομική ανάπτυξη της χώρας, είχαν υποστήριξη σε οικονομικούς κύκλους και την κοινωνία που οργάνωνε το έδαφος για την συνεργασία των ευρωπαϊκών λαών της Δύσης, που ήδη είχε αρχίσει να αναπτύσσεται.

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ 1964

- Το 1963, με τη “δικαίωση” της Ένωσης Κέντρου (Ε.Κ), κόμμα που εκπροσωπούσε την φιλελεύθερη αστική τάξη, η εκπαίδευση αναδεικνύεται σε ένα από τα ζητήματα που βρίσκονται στο κέντρο του πολιτικού αγώνα και του κοινωνικού ενδιαφέροντος.
- Η Ενιαία Δημοκρατική Αριστερά (ΕΔΑ) τον Μάρτιο του 1963 παρουσιάζει το εκπαιδευτικό της πρόγραμμα επιχειρηματολογώντας για την ανάγκη αναδιοργάνωσης της εκπαίδευσης.
- Ο αρχηγός της Εθνικής Ριζοσπαστικής Ένωσης, υπογράμμισε την ανάγκη ενίσχυσης και επέκτασης της τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης, συνδέοντάς την με το νέο δεκαετές πρόγραμμα οικονομικής ανάπτυξης.
- Το ίδιο ίσχυε και για την Ένωση Κέντρου της οποίας η προεκλογική εκστρατεία εστιάστηκε στο εκπαιδευτικό πρόβλημα με προτεραιότητες τον κοινωνικό χαρακτήρα της εκπαιδευτικής πολιτικής.

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ 1964

- Μετά τις εκλογές της 3.11.1963, ο νέος πρωθυπουργός Γ. Παπανδρέου (Ένωση Κέντρου), ανέλαβε και το υπουργείο Παιδείας, με συνεργάτες τον υφυπουργό Λούκη Ακρίτα, συγγραφέα και πολιτικό ελληνοκυπριακής καταγωγής, και το γενικό γραμματέα Ευάγγελο Παπανούτσο.
- Το εκπαιδευτικό πρόβλημα αποτυπώνεται από τη νέα κυβέρνηση σε **τρία νομοθετικά κείμενα**:
 1. Το πρώτο, «Περί Οργανώσεως και Διοικήσεως της Γενικής (Στοιχειώδους και Μέσης) Εκπαιδεύσεως», κυρώνεται από τη Βουλή (Ν.Δ. 4379/1964).
 2. Το δεύτερο, «περί Τεχνικής Εκπαιδεύσεως».
 3. Το τρίτο, «περί ιδρύσεως πανεπιστημίων», κατατίθενται στη Βουλή (1965), αλλά δεν ψηφίζονται.

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ 1964

- Από τα τρία νομοσχέδια πραγματοποιήθηκε μόνο το νομοθέτημα που αφορούσε τη Γενική Εκπαίδευση.
- Αυτό σημαίνει ότι μόνο ένα μέρος των ρυθμίσεων που σχεδίαζε να πραγματοποιήσει η κυβέρνηση εφαρμόστηκε και για ένα σύντομο διάστημα, αφού το ΝΔ 4379/1964 εγκρίθηκε το καλοκαίρι του 1964 και η κυβέρνηση έχασε την εξουσία τον Ιούλιο 1965.

Σύμφωνα, λοιπόν με την Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση:

- αυξήθηκε η υποχρεωτική εκπαίδευση, η οποία από εξαετής έγινε εννεαετής.
- η Μέση Εκπαίδευση διαιρέθηκε σε δύο τριετείς κύκλους σπουδών, από τους οποίους, ο κατώτερος (Γυμνάσιο) ενσωματώθηκε στην εκπαιδευτική υποχρέωση και ο ανώτερος ονομάστηκε Λύκειο.
- θεσμοθετήθηκε το λεγόμενο «Ακαδημαϊκό Απολυτήριο», που ρύθμιζε τη μετάβαση από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην τριτοβάθμια.
- καθιερώθηκε η ισοτιμία της Δημοτικής με την καθαρεύουσα σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.
- στο Γυμνάσιο καθιερώθηκε η διδασκαλία του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών από μετάφραση και περιορίστηκε η διδασκαλία των αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων από το πρωτότυπο μόνο στην Γ' γυμνασίου (3Ω/Ε).
- καταργήθηκαν οι εισαγωγικές εξετάσεις από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο.
- καταργήθηκαν τα κάθε είδους εκπαιδευτικά τέλη σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, μέτρο που έγινε γνωστό ως «δωρεάν παιδεία».

Σύμφωνα, λοιπόν με την Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση:

- αυξήθηκε η φοίτηση των υποψηφίων εκπαιδευτικών της Δημοτικής Εκπαίδευσης, από διετής έγινε τριετής, στις Παιδαγωγικές Ακαδημίες, που ήταν μεταδευτεροβάθμια μη πανεπιστημιακού επιπέδου ιδρύματα.
- ιδρύθηκε και λειτούργησε το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο ως επιτελικό όργανο για την εκπαίδευση.
- εισήχθησαν νέα μαθήματα στο Γυμνάσιο, όπως π.χ. «Στοιχεία Δημοκρατικού Πολιτεύματος», «Πρακτικές Γνώσεις περί τα κύρια επαγγέλματα» και «Στοιχεία Οικιακής Οικονομίας, Νοσηλευτικής και Παιδοκομίας».
- το μάθημα των Λατινικών περιορίστηκε στη λυκειακή βαθμίδα και χαρακτηρίστηκε ως υποχρεωτικό.
- καθιερώθηκαν τα μαθηματικά συσσίτια.
- ιδρύθηκε στα Ιωάννινα παράρτημα της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ., (Ν.Δ. 735/1964) που αποτέλεσε τον πρώτο πυρήνα πανεπιστημιακής εκπαίδευσης στην Ελλάδα, εκτός Αθηνών και Θεσσαλονίκης, και εξελίχθηκε αργότερα στο πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.
- ιδρύθηκε το Πανεπιστήμιο Πατρών (Ν.Δ. 4425/1964) .

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ

- 1964: ψήφιση του νομοσχεδίου και προσπάθεια εφαρμογής των διατάξεων του στα σχολεία της Στοιχειώδους μέσης Εκπαίδευσης.
- εφημερίδα Ελευθερία η αναμόρφωση της παιδείας που επιδιώχθηκε από την κυβέρνηση Παπανδρέου στάθηκε «αφορμή πενήθηφορορίας συνοδευόμενης και από οξύτατη επίθεση» και πως «πενθούντες είναι μια μερίδα της ανώτερης ηγεσίας»(1).
- Διαφωνίες για τη διαίρεση της Μέσης Εκπαίδευσης σε δύο αυτοτελείς τριετείς σχολικούς τύπους και την αύξηση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.
- πτώση του επιπέδου σπουδών στο γυμνάσιο.
- Διαφωνίες για την εισαγωγή των μεταφράσεων των αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων και τον περιορισμό της διδασκαλίας των κειμένων τους από το πρωτότυπο στο λύκειο και τρεις ώρες στην τρίτη τάξη του Γυμνασίου.

1. Κοντούλα, Ου. Από την "ύστερη πλειοψηφία" στους "βραδυπορούντες" συγκριτική μελέτη των μεταρρυθμίσεων του 1964 και 1976 ως "επεισοδίων" κατά τη διαδικασία διάχυσης ενός εκπαιδευτικού νεωτερισμού στην Ελλάδα. Ανέκδοτη μεταπτυχιακή εργασία, Θεσσαλονίκη, 2011, σ.14.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ

- είναι αντίθετη η Ε.Ρ.Ε. (Εθνική Ριζοσπαστική Ένωση), που αν και δεν απορρίπτει αφοριστικά τις μεταφράσεις ωστόσο δεν τις θεωρεί υποκατάστατα του πρωτότυπου.
- το συντηρητικό εκπαιδευτικό ρεύμα αντιδρά με αφορισμούς ενάντια στις μεταφράσεις τις οποίες απορρίπτει σχεδόν απόλυτα, καθώς θεωρεί ότι με την τομή αυτήν του νομοσχεδίου η “Ελληνική Παιδεία” δέχεται το οριστικό της πλήγμα (2).
- κοινή άποψη του συντηρητικού κόσμου : αφού η διδασκαλία από το πρωτότυπο στην ουσία καταργείται στο Γυμνάσιο τότε το κλασικό γυμνάσιο περιορίζεται στο τριετές λύκειο το οποίο κρίνεται αναποτελεσματικό ως προς τη διδασκαλία των αρχαίων.

2. Χαραλάμπους, Δ., Φ. *Εκπαιδευτική πολιτική και εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στην μεταπολεμική Ελλάδα (1950-1974)*, ανέκδοτη Διδακτορική Διατριβή, Θεσσαλονίκη, 1990, σ.216.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ

Τα σημεία που καθορίζουν και κρίνουν την τύχη του μαθήματος των αρχαίων ελληνικών αλλά και γενικότερα του προσανατολισμού της εκπαίδευσης και προκαλούν τις περισσότερες διαφωνίες του συντηρητικού κόσμου και δημιουργείται αντικειμενική σύγκρουση είναι:

- το ζήτημα των μεταφράσεων στις τρεις πρώτες τάξεις του γυμνασίου.
- ο ουσιαστικός περιορισμός της διδασκαλίας των αρχαίων κειμένων από το πρωτότυπο στο Λύκειο.
- η διαίρεση του μονολιθικού εξάχρονου γυμνασίου σε δύο αυτοτελείς σχολικούς τύπους.
- Στα υπόλοιπα σημεία του νομοσχεδίου οι ενστάσεις που προβάλλονται είναι πιο πολύ από αντιπολιτευτική σκοπιμότητα παρά από ουσιαστική σύγκρουση ιδεών στα προκείμενα ζητήματα.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ

Ένα από αυτά τα ζητήματα είναι και το **γλωσσικό**:

- η καθιέρωση της δημοτικής επιχειρήθηκε μέσα σε ένα ευνοϊκό κλίμα από την άποψη ότι είχε ήδη επιβληθεί ως μια πραγματικότητα: η λογοτεχνική παραγωγή της Νέας Αθηναϊκής Σχολής, η ποσοτική και ποιοτική παραγωγή της γενιάς του '30 και το πρώτο βραβείο Νόμπελ της ελληνικής λογοτεχνίας στα 1963.
- προτείνεται από την Ε.Κ. να καταστεί ισότιμη η Δημοτική με την Καθαρεύουσα σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης.
- αυτό δε σημαίνει πως ο Παπανούτσος που είναι ο εισηγητής της ισοτιμίας, παραιτείται από τον στόχο της επικράτησης της Δημοτικής ως σχολική γλώσσα καθώς προτιμάται από την πλειοψηφία των εκπαιδευτικών και των μαθητών.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ

- η πρόταση αυτή εγείρει τις εντάσεις του συντηρητικού κόσμου.
- οι διαφωνίες είναι αντιπολιτευτικές και δεν άπτονται στο ίδιο το μέτρο καθαυτό, αφού πολλά στελέχη της Ε.Ρ.Ε όπως ο Κανελλόπουλος αυτοχαρακτηρίζονται και αναγνωρίζονται από την Ε.Κ. ως δημοτικιστές.
- το συντηρητικό ρεύμα υποστηρίζει πως το γλωσσικό ζήτημα θα λυνόταν με την πάροδο του χρόνου.
- ενδιάμεση άποψη ήταν πως με τη ρύθμιση του 4379/1964 το γλωσσικό ζήτημα προσελάμβανε ιδεολογικό περιεχόμενο
- ακραία άποψη η διατύπωση ότι η Δημοτική δεν θα μπορούσε να ζήσει «άνευ της Καθαρευούσης».

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ

- Η γενικότερη κριτική του αριστερού εκπαιδευτικού ρεύματος και της ΕΔΑ για τα εκπαιδευτικά μέτρα της κυβέρνησης χρησιμοποιήθηκε ως άποψη του παραδοσιακού εκπαιδευτικού ρεύματος ότι η μεταρρύθμιση εξυπηρετούσε τους μακροπρόθεσμους στόχους της ΕΔΑ
- Διαφωνίες για το αίτημα του νομοσχεδίου που αφορά την παροχή δωρεάν παιδείας:
 1. *παρουσιάζονται κριτικές από το συντηρητικό κόσμο.*
 2. *άλλες παρουσιάζουν το μέτρο ως μη εφικτό.*
 3. *άλλες ως μέτρο το οποίο δε φαίνεται να φέρει αισθητή διαφορά από την προηγούμενη κατάσταση.*
 4. *αποβλέπει στη δημιουργία μιας ψευδής εντύπωσης ότι πριν η παιδεία ήταν ακριβή(3).*
- 3. Χαραλάμπους, Δ. Φ. *Εκπαιδευτική πολιτική...*, ο.π., σσ.223-224.

Η στάση της Φιλοσοφικής Σχολής της Θεσσαλονίκης απέναντι στην Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση του 1964

- η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης θεωρείται πως λειτουργεί στον αντίποδα της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών.
- αντιπροσωπεύει μια παράδοση προοδευτικών γενικότερα αντιλήψεων.
- οι περισσότεροι καθηγητές που υπηρέτησαν σε αυτήν τη χρονιά του μεσοπολέμου και αργότερα ταυτίζονταν με τις αντιλήψεις του κινήματος του δημοτικισμού.
- διαφορετικότητα του προσανατολισμού της συγκεκριμένης Σχολής.

Η στάση της Φιλοσοφικής Σχολής της Θεσσαλονίκης απέναντι στην Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση του 1964

- υπήρχαν ειδικές έδρες της νεοελληνικής γλώσσας, της νεοελληνικής φιλολογίας και της λαογραφίας .
- οι καθηγητές ακολουθούσαν τη δημοτικιστική διδασκαλία και εξέφραζαν φιλελεύθερες γνώμες όσων αφορά τη γλώσσα.
- οι στήλες των εφημερίδων Βήμα και Καθημερινή προσφέρθηκαν από τους εκδότες τους στη διάθεση των διανοούμενων αναπτύσσεται στις σελίδες τους ένας επιστημονικός διάλογος με τις τοποθετήσεις των καθηγητών των Φιλοσοφικών Σχολών των Πανεπιστημίων Αθήνας και Θεσσαλονίκης.

Η στάση της Φιλοσοφικής Σχολής της Θεσσαλονίκης απέναντι στην Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση του 1964

- Ν. Κοντολέων -καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών τα επιχειρήματα των φιλελεύθερων διανοούμενων-καθηγητών της Φιλοσοφικής Σχολής Θεσσαλονίκης-επηρέασαν τις επιλογές της ηγεσίας του υπουργείου παιδείας για το μάθημα των λατινικών:

«Ν. Ανδριώτης-καθηγητής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
«η Φιλοσοφική Σχολή Αθηνών ως πολέμιος της μεταρρύθμισης του 1964, φαίνεται να τιμωρεί τους φοιτητές της που μπορεί να κάνουν το λάθος να χρησιμοποιήσουν τη δημοτική γλώσσα».

4. Κουστουράκης, Γ., Παιδαγωγικός Λόγος και Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση: Μια κοινωνιολογική προσέγγιση του διαλόγου των διανοούμενων διαμέσου του Αθηναϊκού τύπου για τους συντελεστές της γλωσσικής εκπαίδευσης, Στο: *Ελληνική Γλώσσα και Εκπαίδευση*. Πρακτικά 6^{ου} Επιστημονικού Συνεδρίου Ιστορίας Εκπαίδευσης, 30/09-02/10/2011. Πάτρα: Πανεπιστήμιο Πάτρας, σ.994-1006.

Η στάση της Φιλοσοφικής Σχολής της Θεσσαλονίκης απέναντι στην Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση του 1964

«Η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και το προγεφύρωμά της στην Ακαδημία θορυβήθηκαν τόσο πολύ από την αγγελία του νέου εκπαιδευτικού νομοσχεδίου του υπουργείου της Παιδείας, ώστε πριν ακόμη το δουν, βιάστηκαν να του κηρύξουν τον πόλεμο, βέβαια πριν για το «επαναστατικό» περιεχόμενό του. Γιατί και μόνη η σκέψη ότι με την ισοτιμία δημοτικής και καθαρεύουσας δε θα δικαιούνται πια με σύμμαχο το Νόμο να απορρίπτουν γραπτά των φοιτητών γραμμένα στη δημοτική και να στιγματίζουν τις νεοελληνικές μεταφράσεις των κλασικών κειμένων τους φέρνει αλλεργικές καταστάσεις» (5).

5. Κουστουράκης, Γ. Παιδαγωγικός Λόγος..., ο.π.,σ.8.

Η στάση της Φιλοσοφικής Σχολής της Θεσσαλονίκης απέναντι στην Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση του 1964

- Το γεγονός ότι οι καθηγητές της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης είναι υποστηρικτές της μεταρρύθμισης φαίνεται από την άποψη του καθηγητή της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, Ν. Κοντολέοντα (1964α): *«Χειρότερον είναι ότι εις εκ των αναλαβόντων την υπεράσπισιν της νέας τάξεως, καθηγητής Φιλοσοφικής Σχολής, αναγνωρίζει μεν ότι τούτο είναι κακόν, αλλά δεν τον πειράζει η κατάργησις (των κλασσικών γυμνασίων): το κύριον είναι να επιτύχη η μεταρρύθμισις τώρα και αργότερον... ιδρύομεν και κλασσικά Γυμνάσια»* (6).
- Με το να υπερασπίζονται τη μεταρρύθμιση ενόχλησαν τόσο πολύ τους συντηρητικούς διανοούμενους που ο Γεωργούλης τους συκοφάντησε αμφισβητώντας τον τρόπο με τον οποίο εισήχθησαν στο Πανεπιστήμιο υποστηρίζοντας ότι υπήρχε διαπλοκή με το κόμμα της Ε.Κ. Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση ευνοεί σε μεγάλο βαθμό τη Φιλοσοφική Σχολή της Θεσσαλονίκης, καθώς προβλέπει στο μέλλον να ιδρυθεί στα Ιωάννινα πανεπιστήμιο που θα λειτουργεί ως παράρτημα του πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

6. Κουστουράκης, Γ. Παιδαγωγικός Λόγος..., ο.π.,σ.8

Η στάση της Φιλοσοφικής Σχολής της Θεσσαλονίκης απέναντι στην Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση του 1964

- Όσων αφορά το θέμα της θέσης των αρχαίων ελληνικών στο πρόγραμμα σπουδών της Μέσης Εκπαίδευσης η Φιλοσοφική Σχολή της Θεσσαλονίκης:
 1. *είχε ταχθεί υπέρ της διδασκαλίας των κλασικών κειμένων από μετάφραση*
 2. *απαγκίστρωσης της εκπαίδευσης από τον άγονο αρχαϊσμό και στην παραπέρα εξέλιξη της παιδείας και της ελληνικής κοινωνίας*
 3. *η εισαγωγή του μαθήματος αυτού απέβλεπε στη μετάθεση του στόχου του μαθήματος από τη μορφή στο περιεχόμενο, έτσι ώστε οι μαθητές να μπορέσουν να αποκρυπτογραφήσουν τα αρχαία κείμενα και να διεισδύσουν έτσι στο βαθύτερο νόημα των κειμένων αυτών (Μαρωνίτης 1964: 61-66) (7)*

7. Κοντούλα, Ου., Από την "ύστερη πλειοψηφία" στους "βραδυπορούντες" ..., ο.π.,σ.99

Η ανάσχεση (1965) της Μεταρρύθμισης του 1964

1929-74: προτάθηκαν δύο σημαντικές εκπαιδευτικές αλλαγές στο πνεύμα του Εκπαιδευτικού Δημοτικισμού, οι οποίες ανακόπηκαν σε σύντομο χρονικό διάστημα:

- πρώτη μεταρρύθμιση: επιχειρήθηκε το 1929/32, ανακόπηκε το 1933/35.
- δεύτερη μεταρρύθμιση: επιχειρήθηκε το 1964/65 και ανακόπηκε το 1965/67.

Στις δύο αυτές περιπτώσεις υπάρχουν κάποιες αναλογίες:

- πρώτη αναλογία: και στις δύο περιπτώσεις οι πολιτικές δυνάμεις που προωθούν τις εκπαιδευτικές αλλαγές προέρχονται από μεγάλες εκλογικές νίκες και ενεργούν σε ένα κλίμα αυτοπεποίθησης αν όχι ευφορίας (1928 και 1967) (8).
- δεύτερη αναλογία: και στις δύο περιπτώσεις οι πολιτικές δυνάμεις που αντιτίθονταν στις εκπαιδευτικές αλλαγές αντέδρασαν σε δύο φάσεις.

8. Νίκος Π. Τερζής, Μελέτη της Εκπαίδευσης..., ο.π., σ.344

Η ανάσχεση (1965) της Μεταρρύθμισης του 1964

- στην πρώτη φάση οι αντίπαλες πολιτικές δυνάμεις ανακόπτουν τη δυναμική των εκπαιδευτικών αλλαγών.
- στη δεύτερη φάση αντίδρασης, που θεωρείται ισχυρότερη από την πρώτη, τα νέα μέτρα ακυρώνονται και τα πράγματα επιστρέφουν στη μορφή που είχαν πριν τις εκπαιδευτικές αλλαγές.

15 Ιουλίου 1965: πτώση της Ε.Κ. πολιτικός παροξυσμός που έθετε χωρίς αμφιβολία σε κίνδυνο την τύχη όλων όσων είχαν επιτευχθεί αλλά και όσων προγραμματίζονταν με βάση την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση.

Η ανατροπή (1967) της Μεταρρύθμισης του 1964

- Η πραξικοπηματική ανάληψη της εξουσίας από τους στρατιωτικούς την 21.4.1967 ανατρέπει οριστικά το ασθενές δημοκρατικό πολιτικό σκηνικό και θα σημάνει την αρχή της δικτατορίας που θα διαρκέσει επτά χρόνια.
- Από τις πρώτες ενέργειες του στρατιωτικού καθεστώτος ήταν η ΑΝ 59/1967 και ΑΝ 129/1967, με τους οποίους ακυρώνονται όλες οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις του 1964 και τα πράγματα στην εκπαίδευση επιστρέφουν στην πρωταρχική τους κατάσταση. Δηλαδή:
 1. επαναφέρεται το εξαετές Γυμνάσιο, καθώς καταργείται η διαίρεση της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στα τρία χρόνια του Γυμνασίου και τρία χρόνια του Λυκείου.
 2. η υποχρεωτική εκπαίδευση παύει να είναι εννεαετείς, όπως όριζε η Μεταρρύθμιση και επαναπροσδιορίζεται στα έξι χρόνια.

Η ανατροπή (1967) της Μεταρρύθμισης του 1964

4. παύει να γίνεται η διδασκαλία των Αρχαίων Ελληνικών από μετάφραση στις τρεις πρώτες τάξεις της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.
5. καταργείται το Ακαδημαϊκό Απολυτήριο ως διαδικασία εισαγωγής στα Πανεπιστήμια.
6. η φοίτηση στις Παιδαγωγικές Ακαδημίες ξαναγίνεται διετούς διάρκειας.
7. καταργείται το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Παρατηρείται ως επί των πλείστων ότι από τις εκπαιδευτικές αλλαγές του 1964 δεν διατηρείται τίποτα, έστω και αν απουσίαζε οποιαδήποτε ιδεολογικού τύπου φόρτιση από μέτρα, όπως για παράδειγμα η αύξηση της διάρκειας σπουδών στις Παιδαγωγικές Ακαδημίες.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- ⊙ Η Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση κρίνεται ως φορέας εθνικών κινδύνων από την Ενιαία Ριζοσπαστική Ένωση και από τους συντηρητικούς.
- ⊙ Η Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση του 1964 αποτέλεσε την πιο σοβαρή κι ολοκληρωμένη προσπάθεια για τη μεταβολή του πνεύματος.
- ⊙ Τα μέτρα που λήφθηκαν για την Παιδεία αντιμετωπίζονται ως ριζοσπαστικά.
- ⊙ Αν ολοκληρωνόταν η μεταρρύθμιση τα μέτρα θα μπορούσαν να συντελέσουν στον εκδημοκρατισμό και στον εκσυγχρονισμό της εκπαίδευσης και της κοινωνίας.
- ⊙ Δινόταν η δυνατότητα ευκολότερης πρόσβασης στην εκπαίδευση για τις κατώτερες κοινωνικές τάξεις που έως τότε δεν την είχαν, για οικονομικούς κυρίως λόγους.
- ⊙ Η τεχνικοεπαγγελματική εκπαίδευση αποσκοπούσε στην παραγωγή εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού και έδινε μια διέξοδο στη μονοδιάστατη ελληνική εκπαίδευση

ΠΗΓΕΣ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **ΠΗΓΗ:** Το Νομοθετικό Διάταγμα ΝΔ 4379/1964
- Τερζής, Ν., Π., 2010. *Μελέτη της Εκπαίδευσης του Νεοελληνισμού: πριν από το κράτος- έξω από το κράτος-στο κράτος*. Θεσσαλονίκη: Αδελφοί Κυριακίδη.
- Χαραλάμπους, Δ., Φ., 1990. *Εκπαιδευτική πολιτική και εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στην μεταπολεμική Ελλάδα (1950-1974)*, Ανέκδοτη Διδακτορική Διατριβή, Θεσσαλονίκη.

ΠΗΓΕΣ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Κοντούλα, Ου., 2011. Από την "ύστερη πλειοψηφία" στους "βραδυπορούντες" συγκριτική μελέτη των μεταρρυθμίσεων του 1964 και 1976 ως "επεισοδίων" κατά τη διαδικασία διάχυσης ενός εκπαιδευτικού νεωτερισμού στην Ελλάδα, Ανέκδοτη Μεταπτυχιακή Εργασία. Θεσσαλονίκη.
- Κουστουράκης, Γ., Παιδαγωγικός Λόγος και Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση: Μια κοινωνιολογική προσέγγιση του διαλόγου των διανοούμενων διαμέσου του Αθηναϊκού τύπου για τους συντελεστές της γλωσσικής εκπαίδευσης, Στο: *Ελληνική Γλώσσα και Εκπαίδευση*. Πρακτικά 6^{ου} Επιστημονικού Συνεδρίου Ιστορίας Εκπαίδευσης, 30/09-02/10/ 2011. Πάτρα: Πανεπιστήμιο Πάτρας, σ.994-1006.

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Φλωρεντία Αντωνίου
Θεσσαλονίκη, χειμερινό εξάμηνο 2013- 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

